



יום רביעי, ד באלול ה'תשע"ח

15 באוגוסט 2018

לכבוד:

מנהלי בתי-ספר היסודיים וחט"ב
מורי ורכזי תרבות יהודית-ישראלית
בחינוך הממלכתי

חוזר מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית – ה'תשע"ט

שלום רב,

תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית, שהצטרף בשנת תשע"ז למקצועות החובה בבתי הספר הממלכתיים, מתחיל את שנתו השלישית.

במהלך השנתיים האחרונות נשלמה כתיבתם של ספרי הלימוד לכל שכבות הגיל, אתר המקצוע התרחב והתמלא בחומרי למידה אינטראקטיביים, אלפי מורים ומנהלים השתתפו בהשתלמויות, בימי העיון ובכנסים המקצועיים, מאות אלפי תלמידים נהנו מסל הפעילויות החווייתיות המסובסד ולימודי היהדות פורחים באופן חסר תקדים ובהתלהבות רבה.

בשנתנו השלישית אנו מבקשים להעמיק את התהליכים שמתקיימים בשנים האחרונות, ולממש את מטרות תחום הדעת:

לפתוח בפני התלמידים את ארון הספרים היהודי-ישראלי כבסיס וכשפה לקיום שיח-הזהות; לתת להם את האפשרות לקיים דיאלוג עם הטקסטים ומתוכם, לפרש אותם ולהפוך בהם, ואף להתאים אותם לעולמם. הטקסט הוא גם מטרה בפני עצמה, ונמצא בלב המקצוע, אך הוא גם אמצעי חשוב וחיוני להעמקת הזהות והבירור הערכי, ולחיזוק שייכותו ואחריותו של התלמיד לחברה ולמקום בו הוא גר.

אתם, המורות והמורים, מוזמנים לבנות על גבי תכנית הלימודים את הקומות הנוספות שלכם באמצעות שלל הכלים שיש בידיכם: העמקה בתכנית, על מקורותיה, המיומנויות וההצעות החווייתיות, שהן חלק בלתי נפרד ממנה; היכרות עם ספרי הלימוד שעיבדו והנגישו את התכנית לתלמידים, שימוש ביחידות הלימוד האינטראקטיביות שאנו מציעים בפניכם באתר המקצוע, השתתפות בהכשרות המורים ועוד. למידה משמעותית מתרחשת, בין השאר, כאשר המורים עצמם מקיימים דיאלוג עם תכנית הלימודים, בוחרים מתוכה, מבטאים את עצמם דרכה, ומוסיפים משלהם. כל אלו עשויים לתרום להזדהות והתלהבות אשר בעת ההוראה יעברו גם לתלמידים, ויעוררו בהם עניין.

תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית מספק הזדמנויות רבות לשיחות ודיונים משמעותיים אבל אלו יכולים להתקיים רק באמצעותכם ובאמצעות כישוריכם, המורים.



תרבות יהודית ישראלית

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת



בשנת תשע"ט נעמיק גם בנושא העמיות היהודית והקשר עם יהדות התפוצות. את המידע על כך כמו גם מידע על שעות ההוראה של המקצוע, מסלולי הכשרת מורים, סל פעילויות חווייתיות, יוזמות, ספרי לימוד ועוד – תוכלו למצוא בחוזר זה.

ניתן לקרוא על המקצוע בהנחיות חוזר המנכ"ל של [יוני 2017](#).

בהצלחה לכולנו!



תוכן העניינים:

(כדי לעבור למקום הרלוונטי במסמך יש לשים את הסמן על הכותרת הרצויה, ללחוץ ctrl וללחוץ על הכותרת)

- א. תכנית הלימודים ואופן הטמעתה 4
- ב. ספרי לימוד חדשים בתרבות יהודית-ישראלית 4
- ג. חומרי למידה והוראה 5
- ד. שעות ההוראה 5
- ה. סל פעילויות חווייתיות מסובסדות 6
- ו. יוזמ"פ – יוזמות פדגוגיות בית ספריות בתרבות יהודית-ישראלית 6
- ז. מסלולים להכשרת מורים 7
- ח. פיתוח מקצועי: השתלמויות, כנסים וימי עיון 8
- השתלמויות 8
- כנסים 9
- ימי עיון וסורים לימודיים 9
- ט. הנושא השנתי בתרבות יהודית-ישראלית: עמיות יהודית (PEOPLEHOOD) 10
- י. תכניות מלוות: "תכנית בת/בר מצווה", "שיר של יום" ו"תמונה ישראלית" 10
- תכנית בת/בר מצווה לכיתות ז 10
- תכנית "שיר של יום" לכיתות א-ו 11
- תמונה ישראלית 12
- יא. אתרי אינטרנט 12
- יב. מדריכים ואנשי קשר 14

א. תכנית הלימודים ואופן הטמעתה

1. על תכנית הלימודים

תכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית כוללת היכרות עם ארון הספרים היהודי בכמה מעגלים, על פי ערכים מובילים מרכזיים בכל שנה. הערכים מתייחסים למעגלים השונים: **מעגל היחיד** – ערך כבוד האדם והחיים כערך עליון וסוגיות קיומיות הנוגעות לעולמו של היחיד; **מעגל המשפחה** – חשיבותו של התא המשפחתי וחשיבות הקשר בין הילד לבין הוריו; **מעגל הקהילה** – תשתית לטיפול של ערכים שבהם דאגה לכלל, נתינה וערבות הדדית; **מעגל מדינת ישראל** – היכרות עם היצירה וההגות הציבורית והעמקה בתוכניהן, חיזוק וטיפול הקשר והשייכות למדינת ישראל ולארץ ישראל, הכרה בכבודן ובזכויותיהן של קהילות שונות; **מעגל העם היהודי בתפוצות** – שימור הקשר עם יהודי העולם וחיזוק הזיקה לתרבות היהודית במהלך ההיסטוריה; **מעגל האנושות** – ערכי האדם באשר הוא והיחס הראוי שיש להעניק לזולת תוך שימת דגש על הגר והשונה.

כאמור, בבסיס תכנית הלימודים בכל שכבת גיל עומדים ערכים מובילים, והיא מאורגנת סביב שלושה מוקדי תוכן החוזרים מדי שנה בצורה ספיראלית, תוך יצירת רצף פדגוגי מכיתה א' ועד כיתה ט': א. יוצרים ויצירות בארון הספרים היהודי-ישראלי ב. סוגיות רלוונטיות מעולמם של התלמידים במעגלי חיים וחברה ג. לוח השנה היהודי-ישראלי.

בנוסף, מקצוע תרבות יהודית-ישראלית משקף את מגוון הקולות והקהילות ממזרח וממערב. [כאן](#) תוכלו לצפות בריכוז דוגמאות המשקפות את מורשת קהילות ישראל מארצות המזרח בתכנית הלימודים.

לעיון ולהעמקה בתכנית הלימודים ניתן לקרוא [כאן](#).

2. חובת הוראת תכנית הלימודים החדשה

החל מתשע"ט יש ללמד **בכל** שכבות הגיל על פי תכנית הלימודים החדשה בתרבות יהודית-ישראלית.

ב. ספרי לימוד חדשים בתרבות יהודית-ישראלית

ספרי לימוד הם כלי עזר למורה ולתלמיד. ספרים שקיבלו אישור של משרד החינוך נמצאו מתאימים לתכנית הלימודים, אולם אנו ממליצים לכם לא לוותר על היכרות עם תכנית הלימודים ולהמשיך להתייחס אליה גם באמצעות תכנים נוספים ולא רק באמצעות ספר הלימוד. ספרי הלימוד המוצעים:

1. **כיתות ג-ח** - במהלך תשע"ז נכתבו ספרי לימוד לכיתות ג, ד ו-ז ובמהלך תשע"ח נכתבו ופורסמו ספרי לימוד נוספים לכיתות ה, ו ו-ח על ידי גופים והוצאות שונות. תוכלו למצוא [כאן](#) את רשימת הספרים שאושרו על-ידי משרד החינוך.

2. **כיתה ט** - פרסמנו 2 יחידות לימוד על פי תכנית הלימודים:

- גיליונות "יחסים" – על פי ציר התוכן: "אגדות וספרות חז"ל סביב היחס לזולת". גיליונות אלו, בצירוף המדריכים למורה, זמינים בחינם באתר המקצוע. לצד זה, ניתן לרכוש עותקים מודפסים של קובץ הגיליונות באמצעות חנויות ספרי הלימוד (פרטי הגיליונות מופיעים בקובץ רשימת הספרים המאושרים).
- ספר "להיות אדם" – על פי ציר התוכן: "ערכי חיים על פרשת דרכים". ספר זה זמין בחינם באתר המקצוע. לצד זה, בחודשים הקרובים ניתן יהיה לרכוש ספר לימוד מודפס של "להיות אדם". הודעה מסודרת תצא כשהספרים יהיו זמינים בחנויות ספרי הלימוד.

ג. חומרי למידה והוראה

1. דגמי הוראה

באתר המפמ"ר, בתפריט הימני, בלשונית "חומרי למידה והעשרה", ניתן למצוא בשכבות הגיל השונות מתווי הוראה שכוללים: מבוא, רציונל ומהלך הוראה מוצע למספר חודשים וכן מספר מערכי שיעור מומלצים.

2. אתר מלווה מקצוע: www.tarbuty.org.il

אנו ממשיכים בפיתוח אתר האינטרנט שמלווה את מקצוע תרבות יהודית-ישראלית. באתר זה תוכלו למצוא עשרות יחידות לימוד על טקסטים נבחרים בשכבות הגיל השונות שכוללות עזרים למורה להוראת התכנים: חומרי העשרה, מערכי שיעור, רכיבים מתוקשבים (משחקים, סרטונים ועוד), הצעות להפעלות ורכיבים נוספים שישמשו את המורה כעזרי הוראה במהלך השיעור. האתר ממשיך להתעדכן כל הזמן ואנו מזמינים אתכם להצטרף לרשימת הדיור של האתר ולהישאר מעודכנים (כדי להצטרף לרשימה עליכם להיכנס לאתר, ולהירשם בחלונת שנפתחת עבור זה). בנוסף, תוכלו למצוא כאן המלצה למהלך הוראה שנתני.

ד. שעות ההוראה

על פי מארז מתנ"ה תשע"ט הוראת המקצוע בכיתות א-ב תהיה על-פי בחירת מנהלי בתי הספר. בכיתות ג-ט הוראת המקצוע תתבצע באופן הבא:

ביסודי - לפחות 5 שעות על פני ארבע שכבות הגיל, ג-ו.

אנו ממליצים לחלק את השעות כך:

כיתה ג – שעה; ד – שעה; ה – שעה; ו – שעתיים.

במקרה בו מחליטים להוסיף שעות נוספות, אנו ממליצים להוסיף זאת בסדר הבא: שעה לכיתה ה ← שעה לכיתה ד ← שעה לכיתה ג ← שעה לכיתה ב ← שעה לכיתה א.



בחטיבת הביניים – לפחות 5 שעות על פני שלוש שכבות הגיל, ז-ט.

אנו ממליצים לחלק זאת כך:

כיתה ז – 1 שעה תרבות יהודית-ישראלית + 1 שעה תרבות יהודית-ישראלית בנושא בת/בר מצווה; כיתה ח – 2 שעות; כיתה ט – 1 שעה.

שימו לב: תכנית הלימודים של המקצוע נכתבה עבור שיעורים שבועיים שנתיות בכל אחת משכבות הגיל א-ט. עם זאת, בכיתות בהן ניתנות להוראת המקצוע רק שעה שבועית שנתית (עדיף – שיעורים באחת המחציות), עליכם המורים, לבחור מתוכה את החלקים הרלוונטיים ביותר לכיתותיכם, ובלבד שישקפו מגוון נושאים וקולות ויאפשרו לכל אחד מתלמידיכם להרגיש שייך לתרבותו.

ה. סל פעילויות חווייתיות מסובסדות

תכנית הלימודים של מקצוע תרבות יהודית-ישראלית שמה דגש על חיזוק הזהות היהודית-ישראלית של הלומדים בדרך של לימוד וחוויה. הפעילות החווייתית משמשת מרכיב חשוב הן בלימוד הפורמלי והן בתחום הבלתי-פורמלי (מחוץ לבית-הספר או מעבר לשעות הלימודים).

בשנת הלימודים תשע"ח נהנו כ-600 בתי ספר וכ-3,500,000 תלמידים מהפעילויות החווייתיות המסובסדות שאנחנו מציעים. אנחנו ממשיכים בכך גם בתשע"ט.

לבתי הספר מוצע **סל פעילויות חווייתיות מסובסד בסך כולל של 20 ₪ לתלמיד ל-2 פעילויות בשנת הלימודים בבתי ספר יסודיים שבהם יינתנו 5 שעות הוראה לפחות בכיתות ג-ו ובחטיבות ביניים בהן יינתנו 5 שעות הוראה לפחות בכיתות ז-ט.**

סל זה כולל 230 פעילויות ותוכניות שנבדקו ואושרו על-ידי צוות המקצוע. הפעילויות הן בנושאים שונים והן מופעלות על-ידי ארגונים וגופים רבים ומגוונים. לפעילות מתוך רשימת הפעילויות המוצעות יינתן סבסוד של עד 10 ₪ לתלמיד. כאמור בית הספר יכול ליהנות מסבסוד של עד 2 פעילויות לכל תלמיד/ה. לרשימת הפעילויות לחצו [כאן](#).

ניתן להגיש בקשות לפעילויות מסובסדות מגופים עד ה-24/10/2018 בלבד.

מידע נוסף ניתן למצוא [כאן](#).

ו. יוזמ"פ – יוזמות פדגוגיות בית ספריות בתרבות יהודית-ישראלית

תכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית נועדה להקנות ידע נרחב ומעמיק, חוויות עשירות וכלים מגוונים וחדשניים לפיתוח אישיותם וזהותם של התלמידים כיהודים, כישראים וכבני-אדם. בתהליך הטמעת תכנית הלימודים, מושם דגש על פיתוח היכולות להוראת המקצוע באופן חווייתי ומשמעותי אשר יעודד שיח מברר זהות. לשם כך, **אנו מזמינים את בתי הספר להשתתף בתכנית יוזמ"פ – יוזמות פדגוגיות בתרבות יהודית-ישראלית**, תכנית חדשה וייחודית שמבוססת על תכנית "אוצרות" של קרן אבי חי ומחוז



תל-אביב להעמקה וחדשנות בלימודי היהדות. במהלך תשע"ח הצטרפו עשרות בתי ספר לתכנית יוזמ"פ, ובתשע"ט הם יממשו את היוזמה אותה הם בחרו להוביל, בליווי והכשרה של צוות תחום הדעת.

בדצמבר 2018 – ינואר 2019 ייפתח קול קורא למחזור השני של תכנית יוזמ"פ, ויאפשר לבתי ספר נוספים להציע יוזמה לשנת הלימודים תש"פ. ההצעות שייבחרו יזכו לסבסוד של 25,000 ₪.

פרטים נוספים ועדכונים על לוחות הזמנים המדויקים תוכלו למצוא [כאן](#).

ז. מסלולים להכשרת מורים

אנו רואים במורים המלמדים את המקצוע תרבות יהודית-ישראלית מובילי תחום דעת משמעותיים בחיי התלמידים ודמויות מרכזיות בבית הספר, ולכן חשוב שכל המורים המלמדים את המקצוע יעברו הכשרה בתחום. לשם כך פתחנו תכניות הכשרה ייחודיות. תכניות אלו כוללות התמצאות ובקיאיות בארון הספרים היהודי לדורותיו, רכישת כלים פדגוגיים, אוריינות טקסטואלית והתנסות בדיוני זהות בגישה מגוונת ורחבה.

למורים מכלל תחומי הדעת שייבחרו ללמוד במסלולי הכשרה ייעודיים אלו **אנו מציעים מלגת עידוד חד-פעמית של עד 7000 ש"ח** (מעבר להחזר שכר לימוד לו זכאים המורים בהתאם לנתוניהם.)

תכניות ההכשרה מופעלות במגוון מוסדות אקדמיים ובמוסדות המכשירים מורים. התכניות נבנו על בסיס עקרונות הוראת המקצוע ובהתאם לתכנית הלימודים החדשה ואושרו על ידי אגף מורשת. אנו מקווים כי בתוך חמש שנים יוכשרו כלל המורים המלמדים את התחום במערכת, והוראת המקצוע תימסר לידי מורים שהוכשרו לכך בלבד.

שימו לב! יצאנו לדרך עם תכנית חדשה להרחבת הסמכה משולבת בתרבות יהודית-ישראלית ותנ"ך. בוגרי התכנית יזכו לתעודת הרחבת הסמכה המאפשרת את הוראת המקצועות בכיתות א-ו.

בנוסף, החל מתשע"ט, אקדמאים, שירצו להצטרף למערכת החינוך כמורים לתחומי היהדות, יוכלו להצטרף לאחד ממסלולי הסבת אקדמאים, ולהגיש בקשה להלוואה מותנית על סך 11,500 ₪ - הלוואה שתהפוך למענק אם ישתלבו במערכת החינוך לאורך זמן.

פרטים נוספים תוכלו למצוא [כאן](#).

ח. פיתוח מקצועי: השתלמויות, כנסים וימי עיון

מקצוע תרבות יהודית-ישראלית כולל תכנית לימודים חדשה וייחודית, שמבוססת על דרכי הוראה מגוונות של למידה משמעותית, ודורש מיומנויות אורייניות ומתקשבות. אנו רואים בפיתוח המקצועי - השתלמויות, כנסים וימי עיון - דרך להתפתחות מקצועית ולהוראה איכותית, וכן הזדמנות להכיר ולהעמיק בתכנית הלימודים, לרכוש אסטרטגיות למידה חדשות. אנו מזמינים אתכם לקחת חלק בפעילויות שלהלן:

השתלמויות

בשנת תשע"ט אנו מקיימים השתלמויות רבות, מקוונות ו"פנים אל פנים" (מרוכזות ולאורך השנה), הממוקדות בתכנית הלימודים החדשה:

- **השתלמות מקוונת למורי יסודי בנושא: מבוא - היכרות עם ארון הספרים היהודי ואוריינות טקסטואלית.** ההשתלמות מועברת באמצעות מט"ח (30 שעות).
[להרשמה](#)
- **השתלמות מקוונת למורי העל יסודי: השתלמות מבוא - היכרות עם ארון הספרים היהודי ואוריינות טקסטואלית.** ההשתלמות מועברת באמצעות מט"ח (30 שעות).
[להרשמה](#)
- **"אגדה, פתגם ופרקי אבות" - השתלמות מקוונת למורים בכיתות ג-ד על הגות חז"ל ואוריינות טקסטואלית.** ההשתלמות מועברת באמצעות מט"ח (30 שעות).
[להרשמה](#)
- **"חקר ושורשים" - השתלמות מקוונת בדגש על עבודת שורשים ולמידה בדרך החקר למורים בכיתות ה'ז'.** ההשתלמות מועברת באמצעות מט"ח (30 שעות).
[להרשמה](#)
- **השתלמות מקוונת למורי יסודי ממ' בנושא: כשתרבות ועברית נפגשות – שילוב הוראת המקצועות תרבות יהודית-ישראלית ועברית (חינוך לשוני)**
ההשתלמות תעסוק בהכרת ת"ל של שני המקצועות, בעקרונות לשילוב בין המקצועות בהוראה, דוגמאות ליישום, האזנה ולמידה מהרצאות מומחים, קריאה ועיון, דיון ושיח, יישום ושיתוף בהתנסות. ההשתלמות תועבר באמצעות אלנט (30 שעות).
מידע נוסף והרשמה יתפרסמו [כאן](#) בקרוב.
- **חדש! השתלמויות מיקרו-קרדיטציה בתרבות יהודית-ישראלית (10 שעות) – לקראת שנה"ל תשע"ט** פיתחנו והעלינו לרשת באמצעות מט"ח 6 השתלמויות מקוונות, בנות 10 שעות כל אחת. השתלמויות אלו עוסקות בכשירויות רלוונטיות להוראת תרבות יהודית-ישראלית, ביסודי ובחט"ב, ובאופן השימוש המיטבי בהן במהלך ההוראה:

1. תגובות אמפתיות לעידוד ריבוי דעות בדיון כיתתי. [להרשמה](#).

2. שמירה על מתח לימודי בחברותא. [להרשמה](#).

3. מתודת "שאלה-תשובה" ליצירת דיאלוג מובנה בין לומדים בחברותא. [להרשמה](#).
 4. שאלה פוריה ככלי להעמקת דיון. [להרשמה](#).
 5. ניתוח מובנה של טקסט ממקורות ישראלים. [להרשמה](#).
 6. שימוש בדף מקורות של ספריא כדי ליצור למידה פעילה בכיתה. [להרשמה](#).
- במהלך השנה ובקיץ יתקיימו השתלמויות במחוזות השונים **בבית יציב ובמרכזי הפסג"ה** במגוון נושאים. פרטים מדויקים יימסרו בהמשך. לקבלת מידע נוסף מומלץ לעקוב אחר הפרסומים [באתר](#). בנוסף, ניתן לפנות [לרפרנט/ית](#) בכל מחוז.
 - השתלמות **בעמיות יהודית ותרבות יהודית-ישראלית** למורים שמובילים קשרי תאומות בבתי הספר. ההשתלמות בשיתוף עם הסוכנות היהודית (30 שעות). לפרטים ניתן לפנות [לרפרנט/ית](#) המחוזי/ת.
 - **השתלמות קיץ מרוכזת בתרבות יהודית-ישראלית** בתחילת יולי 2019 בשיתוף הספרייה הלאומית (90-120 שעות). פרטים [יתפרסמו](#) במהלך שנת הלימודים.
 - השתלמות **למורים מובילי תרבות יהודית-ישראלית** באזור ירושלים. השתלמות לאורך השנה, שמיועדת למורים שמובילים את תחום הדעת בבית ספרם ונעשית בשיתוף כ"ח – כל ישראל חברים וקרן פוזן (60 שעות). ההרשמה נסגרה.
 - השתלמות **מורים מובילי יוזמה בתרבות יהודית-ישראלית** בשלושה מוקדים: לוד, ת"א, מכללת אורנים (30 שעות). ההשתלמות מיועדת לבתי ספר שנבחרו להוביל יוזמה בלבד.
 - **השתלמויות מנהלים מובילים בתרבות יהודית-ישראלית במחוזות השונים** (40 שעות). למעוניינים, ניתן לפנות [לרפרנט/ית](#) המחוזי/ת.
 - **השתלמות מדריכי תרבות יהודית-ישראלית** – השתלמות שמיועדת למדריכי המורים המלמדים את המקצוע. ההשתלמות ממוקדת בתכנית הלימודים ונועדה לתת למדריכים ידע רחב וכלים להנחיית המורים (30-60 שעות). ההרשמה פתוחה למדריכי תחום הדעת בלבד.
 - **השתלמות חדרי מורים** – בתי ספר שמעוניינים לשלב יחידות שעוסקות בתרבות יהודית-ישראלית ומותאמות לכל חדר המורים בהשתלמות המוסדית מוזמנים לפנות [לרפרנט/ית](#) המחוזי/ת.

כנסים

אנו ממשיכים במסורת בה התחלנו לפני [שנתיים](#) וגם השנה נקיים **כנס ארצי שנתי** של מורי תרבות יהודית-ישראלית יתקיים ב"ט בכסלו ה'תשע"ט, 27/11/2018. הכנס יעסוק בנושא עמיות יהודית ותרבות יהודית-ישראלית. פרטים יימסרו בקרוב.

ימי עיון וסיורים לימודיים

אנו מזמינים את המורים לימי עיון וסיורים לימודיים בתרבות יהודית-ישראלית שיתקיימו במחוזות השונים. פרטים יפורסמו [כאן](#) ובאמצעות רשימות התפוצה בהמשך.

ט. הנושא השנתי בתרבות יהודית-ישראלית: עמיות יהודית (peoplehood)

עמיות יהודית, בהגדרתה הרחבה, נותנת ביטוי לכלל הזיקות המתקיימות בעולם היהודי. טיפוחה מתקיים על אינספור נתיבים בין ישראל לתפוצות, הכוללים את הלשון העברית, את נכסי הרוח שהתעצבו במשך אלפי שנים, - בארץ ישראל ומחוצה לה - את ההבחנה בין זיכרון יהודי לבין היסטוריה יהודית, ואת גבולות הזמן היהודי במרחב הזמן הכללי.

במלאת שבעים שנה למדינת ישראל, קבע מנכ"ל משרד החינוך את נושא העמיות כנושא אסטרטגי, הכריז על טיפוחה של תודעת תפוצות במערכת החינוך, ועל קידום קשרים משמעותיים בעולם היהודי. דבר זה בא לידי ביטוי בהשקעת משאבים רבים בפיתוח יחידות לימוד, בהכשרות מורים ומנהלים, בהגדלת והעמקת קשרי התאומות בין בתי ספר ועוד.

אחת המטרות של תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית הינו העמקת הקשר בין היהודים בישראל לבין יהודי התפוצות ולכן נבחר תחום דעת זה להוביל את נושא העמיות במערכת החינוך הממלכתית. לפיכך החלטנו, בצוות המקצוע, לקבוע את נושא העמיות כנושא השנתי של תרבות יהודית-ישראלית בתשע"ט.

במהלך תשע"ח התחלנו לפתח יחידות לימוד אינטראקטיביות בנושא זה, ובמהלך תשע"ט נעמיק את העיסוק בנושא זה באמצעות הכשרות מורים ומנהלים, קיום ימי עיון וכנסים ופיתוח חומרי למידה נוספים. בזאת נפתח השער להטמעת הנושא בסדר היום הבית ספרי, ולסלילת נתיבים חינוכיים ממלכתיים מסדר חדש, בין ישראל לתפוצות.

לצפייה ועיון ביחידות הלימוד היכנסו לאתר המקצוע. הנה כמה מהן: [ההכרזה על ישראל](#), [עמך עמי](#), [המורות הראשונות בהיסטוריה](#), [נוגעים בשבת](#) ויחידות רבות נוספות.

י. תכניות מלוות: "תכנית בת/בר מצווה", "שיר של יום" ו"תמונה ישראלית"

תכנית בת/בר מצווה לכיתות ז

החל מה-01/01/2017 נוספה שעה לכל שתי כיתות ז' במערכת החינוך הממלכתי (חצי שעה שנתיית לכיתה). שעה זו מיועדת לעיסוק בנושא בת/בר מצווה במסגרת מקצוע תרבות יהודית-ישראלית.

תכנית הלימודים בכיתה ז עוסקת ב"אחריות ומעורבות". מטרת תכנית הלימודים הייחודית לשעת בת/בר מצווה היא להרחיב ולהעמיק בנושא זה באופן חווייתי, להתמודד עם אתגרי בניית הזהות בגיל זה ולאפשר לתלמידים לגלות בכוחות עצמם מרכיבים משמעותיים בפסיפס הסיפור המשפחתי והקהילתי שלהם.

התכנית מבוססת על שני נדבכים מרכזיים:



א. לימוד תכנים בכיתה העוסקים בהיבטים שונים של זהות אישית, יהודית וישראלית. לימוד זה מזמן לתלמידים, המצויים בשלב המעבר בין ילדות לבגרות, דיון ערכי בשאלות הקשורות לזהותם האישית והחברתית, יחסם כלפי המסורת המשפחתית, הקהילתית והלאומית, ומקומם ואחריותם כבני הדור החדש אל מול מסורות העבר.

ב. קיום תהליך שנתי אישי, משפחתי וקהילתי.

במסגרת ההרחבה האישית והחוויתית של הלימוד, מומלצת הכנת עבודת שורשים במתכונת מחודשת, עבודה המחייבת תהליך אישי של חקר בתחום הזהות האישית, המשפחה והקהילה. שימו לב! בחודשים הקרובים תושק אפליקציה סלולרית חדשה שבאמצעותה ניתן יהיה ניתן לתעד ולערוך בקלות סרטונים. פרטים בקרוב.

ניתן ללמד את התכנית באמצעות ספרי הלימוד ובאמצעות התכנית ומערכי השיעורים המוצעים [בא](#).

תכנית "שיר של יום" לכיתות א-ו

תכנית "שיר של יום" היא תולדה של שיתוף פעולה ועשייה בין אגף מורשת והפיקוח על המוזיקה במזכירות הפדגוגית לבין המנהל הפדגוגי ומנהל עובדי הוראה, והיא מציעה לבתי הספר היסודיים לפתוח את יום הלימודים בשירה - דבר התורם לאווירה נעימה ופתיחת יום משמעותית תוך הבניית נכס תרבותי משותף לכלל תלמידי בית הספר.

מטרת התכנית:

ליצור מעגל חוויתי משותף לכלל התלמידים של שירים ופיוטים יהודיים וארץ ישראלים ולהבליט מוטיבים לדיון מתוך ארון הספרים היהודי-ישראלי. התלמידים יכירו 20-30 שירים במהלך השנה, יחשפו ליידע אודות השיר, יעמדו על הערכים בהם עוסק השיר, ויפתחו את היום באופן משמעותי חוויתי ורגשי.

התוכנית מבוססת על ארבעה נדבכים:

1. שירה - השיר יושר בפתחת היום. מומלץ שאותו שיר יושר במהלך שבוע על מנת לאפשר הכרת השיר והפיכתו לידידותי ומשמעותי.
2. שיחת בוקר - לאחר השירה תתקיים שיחה על רגשות העולים מן השיר.
3. לימוד - למידת השיר לעומק: עיסוק בערכים העולים מן השיר, יצירת זיקה לארון הספרים היהודי ועיסוק בהקשרים לתרבות היהודית-ישראלית.
4. מוזיקה - בשעורי המוזיקה ייבחנו היבטים מוזיקליים הבאים לידי ביטוי במנגינה ובתזמור.

התכנית מכילה שירים שנבחרו בהלימה לערכים מובילים בתכנית המקצוע תרבות יהודית-ישראלית. במהלך החודשים הקרובים יתרחב מאגר השירים המוצע.

לצפייה בשירון בצירוף מדריך למורה היכנסו לקישור [הבא](#).

תמונה ישראלית

- "תמונה ישראלית" הוא מיזם חדשני המעניק חוויות לימוד ייחודית, באמצעותו יכולים תלמידים לחוות עשרות אירועים מרכזיים שעיצבו את המדינה, לחקור אודותם ולהעמיק בהם. המיזם כולל שלושה חלקים:
7. ציר זמן מודפס המיועד לתלייה בבית הספר – חולק לבתי הספר בתשע"ח.
 8. אפליקציית מציאות רבודה חינמית, הניתנת להורדה לטלפון חכם ומיועדת לשימוש בקרבת ציר הזמן המודפס (חפשו "תמונה ישראלית" בחנות האפליקציות).
 9. אתר אינטרנט "70 שנה למדינה" המציע מידע נוסף להעמקה וכן פעילויות חינוכיות משלימות.

משרד החינוך, בהובלת המזכירות הפדגוגית פיתח את המיזם "תמונה ישראלית" לרגל שנת ה-70 למדינה. המיזם נועד לשימוש בשנים הבאות. אנו מזמינים אתכם, מורות ומורים, להשתמש ב"תמונה ישראלית",

לשלב אותה בשיעורים שלכם ובפעילויות העשרה, ליהנות ממנה, להרחיב ולהעמיק בנושאים רלוונטים ולשלב אירועים נוספים שתבחרו.

יא. אתרי אינטרנט

לתרבות יהודית-ישראלית מספר ערוצים אינטרנטיים בהם ניתן למצוא חומר פדגוגי ודידקטי:

א. אתר המקצוע בו תוכלו למצוא יחידות לימוד מתוקשבות, עדכונים והעשרות שונות. הצטרפו לרשימת הדיוור שלנו בחלון הכניסה לאתר.

ב. אתר המפמ"ר בו תוכלו למצוא חומרי למידה ולעקוב אחר העדכונים. (שימו לב: לשימוש מיטבי באתר יש להשתמש בדפדפן אקספלורר ולא בכרום)

ג. פייסבוק של מורי תרבות יהודית-ישראלית – הצטרפו ל-2500 החברים בקבוצת הפייסבוק שלנו, שם תוכלו לשאול, לשתף ולהיות חלק מקהילת מורי תרבות יהודית-ישראלית.

ד. תיק תכניות לימודים לעובדי הוראה - תיק תוכניות לימודים לעובדי הוראה הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. הוא מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך כדי יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים.

תיק תוכניות לימודים כולל את:

1. הידע הנדרש על פי תוכנית הלימודים.
 2. המיומנויות המרכזיות בכל תחום דעת (קוגניטיביות, תוך אישיות ובין אישיות).
 3. הערכים המרכזיים בתחומי הדעת הדעת השונים.
- בנוסף, התיק כולל מגוון חומרי למידה, יחידות הוראה, סרטונים וכלי הערכה ומעודד ליזום, ליצור ולגוון



את אופני הלמידה תוך כדי שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית.
התיק מהווה חלק ממהלך אסטרטגי לאומי רחב היקף, אשר נועד להתאים את הלמידה לאתגרי המאה ה-



י.ב. מדריכים ואנשי קשר

צוות ההדרכה של מקצוע תרבות יהודית-ישראלית פרוש ברחבי הארץ. הצוות עומד לרשותכם המורים, וישמח ללוות ולהדריך אתכם במקצוע החדש. ליצירת קשר עם המדריכים, היכנסו [לאתר המקצוע](#), בתפריט הימני לחצו על לשונית "פעילות במחוזות" ובחרו את המחוז הרלוונטי לכם. [כאן](#) תוכלו למצוא את פרטי הקשר של אנשי המטה בתרבות יהודית-ישראלית.

בכבוד רב ובברכה,

יובל סרי

מנהל תחום דעת תרבות יהודית-ישראלית
אגף מורשת

העתקים:

- גב' דליה פניג, ס/י"ר מזה"פ ומנהלת האגף לפיתוח פדגוגי
- מר יובל אוליבסטון, מנהל אגף מורשת
- גב' סוניה פרץ, מנהלת אגף בכיר (כח אדם בהוראה)
- גב' אתי סאסי, מנהלת האגף לחינוך יסודי
- גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך על-יסודי
- גב' מירי גוטליב, מנהלת אגף א' (התפתחות מקצועית עובדי הוראה)
- מנהלי המחוזות
- מפקחי בתי-הספר היסודיים וחט"ב הממ'
- מדריכי תרבות יהודית-ישראלית